

**PROGRAM WŁASNY
ZAJĘĆ LOGOPEDYCZNYCH
W PRZEDSZKOLU SAMORZĄDOWYM
W SZCZERCOWIE**

„ Niech język giętki wypowie wszystko, co pomyśli głowa”

autor: logopeda Edyta Gagracz

Szczerców 1.09.2017 r.

SPIS TREŚCI

I Wstęp

II Cele ogólne i szczegółowe

III Procedury osiągnięcia celów

IV Plan pracy

V Ewaluacja założonych celów

VI Bibliografia

I WSTĘP

Na całokształt rozwoju dziecka i jego powodzenia życiowe oraz szkolne w dużej mierze wpływa mowa. Jest ona atutem w nawiązywaniu kontaktów społecznych, daje możliwość precyzyjnej komunikacji, stanowi narzędzie w zdobywaniu informacji, pozwala na wyrażanie własnych sądów, uczuć i upodobań.

Bez względu na wiek pojawienia się, wszystkie zaburzenia mowy negatywnie wpływają na kształtowanie się osobowości dziecka, a w szczególności na rozwój kontaktów społecznych i poznawanie świata.

Stwierdzono również, iż u dzieci z zaburzeniami mowy występują znacznie częściej niepowodzenia w nauce. Co przejawia się trudnościami w czytaniu, pisaniu i wypowiadaniu się. Najczęściej spotykane błędy wiążą się z seplenieniem, reraniem, ubezdźwięcznianiem głosek dźwięcznych, co często prowadzi do zmiany znaczenia wyrazu. W korygowaniu tych wad wymowy niezbędny jest dobry stan słuchu fonematycznego. Gdyż to od niego zależy powodzenie w usuwaniu tych wad wymowy. Słuch fonematyczny jako odpowiedzialny za identyfikację poszczególnych głosek jest jednym z czynników warunkujących umiejętność komunikowania się z otoczeniem. Rozpoznawanie poszczególnych dźwięków mowy umożliwia różnicowanie słów. Niewrażliwość na choćby jeden fonem powoduje jego nieprawidłową percepcję, a co za tym idzie i produkcję. Według I. Styczek słuch fonemowy jako podstawowy element czynności percepcji mowy warunkuje w znacznym stopniu osiągnięcie prawidłowego rozwoju mowy oraz umiejętności czytania i pisania. Zaburzenia słuchu fonemowego, w zależności od stopnia nasilenia:

- utrudniają lub uniemożliwiają odbiór mowy,
- zaburzają prawidłowy rozwój mowy lub wywołują zaburzenia mowy już ukształtowanej – utrudniają nabycie umiejętności pisania lub zaburzają przyswojoną już czynność.

Jak wynika z powyższych danych prawidłowy rozwój słuchu fonematycznego jest niezwykle ważny dla prawidłowego rozwoju mowy, jak również dla procesu korygowania powstałych wad wymowy. Toteż jednym z moich celów będą ćwiczenia usprawniające słuch fonematyczny.

Drugim bardzo ważnym elementem warunkującym prawidłowy rozwój mowy jest odpowiedni poziom sprawności narządów artykulacyjnych, głównie języka, warg i podniebienia. Narządy mowne można usprawniać poprzez ich gimnastykę. Realizacja każdej głoski wymaga innego układu artykulacyjnego i innej pracy mięśni. Toteż narządy mowy trzeba ćwiczyć tak, jak pianiści ćwiczą sprawność palców. Ćwiczenia narządów artykulacyjnych mają na celu wypracowanie zręcznych i celowych ruchów języka, warg i podniebienia. Dziecko musi mieć wycucie danego ruchu i położenia poszczególnych narządów mowy (kinestezja).

Wszystkie te czynniki: sprawność narządów mowy, dobry słuch fonematyczny sprawiają, iż mowa jest nie zaburzona a dziecko może prawidłowo się rozwijać i osiągać zamierzone celem.

Niniejszy program przeznaczony jest dla dzieci w wieku przedszkolnym w Przedszkolu Samorządowym w Szczercowie, które zostały zakwalifikowane na podstawie badań przesiewowych, informacji od wychowawców i rodziców oraz na podstawie opinii i orzeczeń z PPP. W celu ustalenia szczegółowego planu zajęć niezbędny będzie wywiad z rodzicami.

Zajęcia będą prowadzone indywidualnie raz w tygodniu i będą odnotowywane w dzienniku zajęć.

W celu jak najefektywniejszej pracy terapeutycznej bardzo ważnym elementem będzie współpraca ze środowiskiem rodzinnym dziecka. Każdy rodzic będzie na bieżąco informowany o przebiegu zajęć, efektach oraz w miarę możliwości będzie kontynuował pracę w domu. W tym celu dzieci będą mieli założone zeszyty, które po zajęciach będą zabierali do domów, aby dany materiał wyćwiczyć do następnego spotkania.

II Cele ogólne i szczegółowe

1. Cele ogólne pracy logopedycznej

- ◆ rozwijanie słuchu fonematycznego
- ◆ wczesne wykrywanie wszelkich nieprawidłowości w rozwoju mowy
- ◆ wspomaganie i stymulowanie rozwoju mowy dzieci,
- ◆ utrwalanie prawidłowej wymowy
- ◆ zapobieganie powstawaniu nieprawidłowych zachowań językowych (wad wymowy),
- ◆ osiągnięcie przez dzieci umiejętności sprawnego komunikowania się z rówieśnikami i dorosłymi z bliższego i dalszego środowiska wychowawczego,
- ◆ osiągnięcie umiejętności komunikowania o swoich potrzebach, stanach emocjonalnych.

2. Cele szczegółowe

- ćwiczenia narządów artykulacyjnych, kinestezji artykulacyjnej
- ćwiczenia oddechowe - fonacyjne
- rozszerzanie biernego i czynnego słownictwa
- ćwiczenia pamięci słuchowej, analizy i syntezy wzrokowo-słuchowej
- usprawnianie koordynacji wzrokowo-słuchowej
- praca nad stymulacją świadomości językowej, m.in. kształcenie form gramatycznych
- korygowanie wad wymowy

- usprawnianie funkcji związanych z kształtowaniem i rozwijaniem mowy (ćwiczenia koncentracji uwagi, spostrzegawczości, koordynacji wzrokowo-ruchowo-słuchowej)
- doskonalenie wymowy już ukształtowanej

III Procedury osiągnięcia celów

Osiągnięcie celów zamierzam uzyskać poprzez odpowiednio dobrane treści, formy, metody. Na zajęciach będę stosować zasady stopniowania trudności, indywidualizacji, systematyczności.

Zajęcia będą prowadzone różnymi metodami, wzajemnie ze sobą powiązаныmi. Będą to głównie metody **poszukujące, samoistne i niesamoistne**. Praca dziecka będzie opierać się na ciągłym działaniu, doświadczeniu, gromadzeniu informacji z różnych dziedzin życia.

METODY PRACY

METODY SAMOISTNE:

- metoda usprawniania narządów mowy,
- metoda słuchowa – uwrażliwianie dziecka na dźwięki otoczenia, ćwiczenia słuchu fonematycznego (rozdzielanie głosek opozycyjnych, głosek wadliwie i prawidłowo realizowanych),
- metoda wyjaśniania – słowna instrukcja prawidłowego ułożenia narządów mowy,
- metoda wzrokowa – naśladowanie przez dziecko układu artykulacyjnego demonstrowanego przez logopedę,
- metoda czuciowa – metoda kontroli dotyku i czucia skórniego,
- metoda naturalna – naśladowanie naturalnych odgłosów, szmerów,
- metoda integracji sensorycznej – wykorzystywanie jednocześnie pracy wszystkich analizatorów w celu wywołania i utrwalenia prawidłowej głoski (wzmocnienie sposobu i miejsca artykulacji) symbolem, rysunkiem

METODY PRZEKSZTAŁCAJĄCE:

- metoda substytucyjna (przekształcanie dźwięku pomocniczego, realizowanego prawidłowo w oczekiwany dźwięk)

METODY NIESAMOISTNE:

- metoda uczulania – uwrażliwianie miejsc artykulacji za pomocą szpatułki,
- metoda mechaniczna – uzyskiwanie prawidłowego ułożenia narządów mowy z wykorzystaniem szpatułek,

FORMY PRACY

- wielopoziomowa
- pełna indywidualizacja pracy z dzieckiem

ZASADY DYDAKTYCZNE W PRACY LOGOPEDYCZNEJ

- zasada systematyczności
- zasada stopniowania trudności
- zasada utrwalania
- zasada aktywnego i świadomego udziału

Praca będąca długofalowym oddziaływaniem ma się opierać na realizowaniu trzech rodzajów oddziaływań terapeutycznych:

- usprawnieniu zaburzonych funkcji potrzebnych w opanowaniu języka,
- korygowanie wad wymowy,
- podejściu psychologicznym mającym na celu „uspokojenie i wyciszenie” złych emocji dziecka oraz równoczesne zaktywizowanie go do komunikowania się i rozwijania biernego i aktywnego słownika.

Przed przystąpieniem do zajęć z dzieckiem niezbędnym jest poznanie jego możliwości psychofizycznych i dostosowanie wymagań do indywidualnych możliwości.

Bardzo ważnym czynnikiem pomocy skierowanej do dziecka jest atmosfera przyjaźni i akceptacji. Starać się zrozumieć jego potrzeby, możliwości i ograniczenia. Towarzyszyć jej powinien ład, samodyscyplina i koncentracja. W pracy z dzieckiem bazować należy na tym, co dziecko już potrafi, co łatwiej mu przychodzi.

Należy zdawać sobie sprawę, że efekty pracy zależą od wielu czynników: poziomu inteligencji, wieku, zakresu zaburzeń, osobowości dziecka, współpracy z rodzicami, a przede wszystkim konsekwencji na wszystkich tych płaszczyznach.

IV Plan pracy

Terapia logopedyczna polega przede wszystkim na ćwiczeniach narządów mowy, rozwijaniu słownictwa, rozwijaniu i ukierunkowaniu spostrzegania oraz na ćwiczeniach pamięci wzrokowej, i koncentracji. Oprócz wyżej wymienionych ćwiczeń podczas terapii będę zwracała uwagę na:

- ćwiczenia nastawione na rozwijanie analizatora wzrokowego
- ćwiczenia nastawione na rozwijanie analizatora słuchowego
- ćwiczenia artykulacyjne
- ćwiczenia słuchu fonematycznego
- ćwiczenia fonacyjne
- ćwiczenia kinezyologiczne
- masaż taktylny wg S. Masgutowej oraz ustno-twarzowy
- integracja odruchów ustno-twarzowych, posturalnych i dynamicznych

Postępowanie terapeutyczne dotyczące pracy nad korygowaniem wymowy składa się z dwóch etapów:

I - wywołanie prawidłowego wzorca artykulacyjnego danej głoski;

II - utrwalenie tego wzorca w ciągu mownym (wprowadzenie go poprzez szereg ćwiczeń do spontanicznej mowy dziecka).

Metodyka ćwiczeń logopedycznych w nauczaniu prawidłowej artykulacji uwzględnia pewien ustalony sposób postępowania, który trzeba zachować.

Obejmuje ona :

- ćwiczenia usprawniające motorykę narządów artykulacyjnych (języka, warg, podniebienia miękkiego, żuchwy);
- ćwiczenia słuchowe w różnicowaniu poprawnego i zaburzonego brzmienia;
- ćwiczenia polegające na ustawieniu narządów mowy dla uzyskania prawidłowego brzmienia (przy pomocy mechanicznej, np. szpatułką, palcem);
- ćwiczenia wykonywane pod kontrolą wzrokową (lustro), kinestetyczną (dotykem) i słuchową;
- ćwiczenia usprawniające wymowę wyćwiczonych głosek w izolacji, w wyrazie, w zdaniu, w mowie potocznej;
- psychoterapię przy zaburzonej osobowości (relaks);
- ścisłą współpracę z domem, innymi nauczycielami, specjalistami.

Ważnym elementem pracy korekcyjnej będzie współpraca z rodzicami. Jest to konieczne do sukcesywnej pracy i poniesienia jakości zajęć, które powinny być kontynuowane w domu. W ramach tej współpracy zamierzam organizować:

- a) cykliczne spotkania szkoleniowe, dotyczące zagadnień profilaktyki zaburzeń mowy – ze szczególnym uwzględnieniem korekcji wad zgryzu, sposobu połykania i oddychania, badania słuchu fizycznego i konsekwencji zaniedbań we współpracy z PPP w Bełchatowie
- b) spotkania informacyjne, w trakcie których zostają przedstawione wyniki badań dzieci w placówce, z omówieniem najczęściej występujących zaburzeń mowy oraz ze wskazaniem właściwej drogi postępowania,
- c. cykliczne, indywidualne konsultacje dla zainteresowanych rodziców, w trakcie których przekazuje się zalecenia i omawia przygotowane indywidualne zestawy ćwiczeń do pracy w domu.

V Ewaluacja założonych celów

Ewaluacja jest systematyczną refleksją nad własną pracą, podlegającą analizie i wpływającą na dalsze decyzje edukacyjne.

Działania ewaluacyjne skierowane są zarówno na system badania osiągnięć uczniów, jak i na własną ocenę pracy nauczyciela.

Ewaluacja programu odbywać się będzie poprzez:

- zapisy w dzienniku zajęć
- systematyczne obserwacje osiągnięć uczniów
- analizę tych osiągnięć

VI Bibliografia

- B. Roślowski- „Słuch fonemowy i fonetyczny” wyd. GLOTTISPOL Gdańsk 2001
- K. Kozłowska- „Wady wymowy można usunąć” wyd. Ped. ZNP Kielce 1998
- I. Styczek- „Logopedia” PWN Warszawa 1979
- G. Jastrzębowska- „Podstawy logopedii” wyd. Uniwersytetu Opolskiego 1996
- H. Rodak- „Terapia dziecka z wadą wymowy” wyd. Uniwersytet Warszawski 1997
- E. Spałek, C. Piechowicz-Kułąkowska- „Jak pomóc dziecku z wadą wymowy” wyd. Impuls Kraków 1996